

ÖZÜRLÜ VE ESKİ HÜKÜMLÜ ÇALIŞTIRMA ZORUNLULUĞUNUN DÜZENLENDİĞİ 4857 SAYILI İŞ KANUNU'NUN 30 UNC MADDESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILDI

ÖZET

Kamu işyerlerinde yüzde dört özürlü ve yüzde iki eski hükümlü işçinin veya 21.6.1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 16.6.1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malul sayılmayacak şekilde yaralananları meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırılması gerekmektedir..

22 Mayıs 2003 Tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30 uncu maddesinde "Özürlü ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu " başlığı altına yapılan düzenlemede, elli veya daha fazla işçi çalıştırılan özel **sektör iş yerlerinde** yüzde üç özürünün, **kamu işyerlerinde** ise yüzde dört özürlü ve yüzde iki eski hükümlü işçinin çalıştırılmasının zorunlu olduğu hüküm altına alınmıştır.

Bu defa, 4.7.2012 tarihli ve 6353 sayılı Kanunun 79 uncu maddesiyle, 4857 İş Kanunu'nun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "eski hükümlü işçiyi" ibaresinden sonra gelmek üzere "**veya 21.6.1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 16.6.1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malul sayılmayacak şekilde yaralananları**" ibaresi eklenmiştir. Yapılan değişiklik, 12.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu değişiklik, 6353 sayılı Kanunun

kabul edildiği TBMM'nin 24.Dönem 2.Yasama Yılı 131.Birleşimi'nde verilen aşağıdaki önerge ile gerçekleştirilmiştir. ¹

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 302 Sıra Sayılı Kanun Teklifine aşağıdaki maddenin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Nurettin Canikli Ferit Mevlüt Aslanoğlu Muzaffer Baştopçu

Giresun İstanbul Kocaeli

Mustafa Kalaycı Salih Koca Nevzat Korkmaz

Konya Eskişehir Isparta

Süreyya Sadi Bilgiç

Isparta

MADDE 73- 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "eski hükümlü işçiyi" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 16/6/1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek baylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malûl sayılmayacak şekilde yaralananları" ibaresi eklenmiştir.

BAŞKAN - Komisyon önergeye salt çoğunluğuyla katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI LÜTFİ ELVAN (Karaman) - Salt çoğunluğumuz vardır Sayın Başkan, katılıyoruz.

BAŞKAN - Yeni bir madde olarak görüşme açıyorum.

Söz talebi yoktur.

Yeni madde 14'ü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

¹

http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=21218&P5=H&page1=94&page2=9

4

Yukarıdaki önergede de görüldüğü üzere, değişikliğin gerekçesi, TBMM tutanaklarında yer almamaktadır. Yapılan değişiklikten sonra söz konusu fıkra hükmü aynen aşağıdaki gibi olmuştur.

*“İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları **özel sektör işyerlerinde** yüzde üç özürlü, **kamu işyerlerinde** ise yüzde dört özürlü ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi **veya 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 16/6/1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malul sayılmayacak şekilde yaralananları meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler. Aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır.”***

4857 sayılı İş Kanunu'nun 30 uncu maddesinde eski hükümlü ve özürlü çalıştırma zorunluluğu özel sektör ve kamu sektörü için ayrı düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre özel sektör işverenleri eski hükümlü çalıştırmak zorunda olmayıp, sadece kamu işverenleri eski hükümlü çalıştırmak zorundadırlar. 6353 sayılı Kanun ile söz konusu 30 uncu maddeye eklenen hüküm de kamu işverenleri ile ilgili düzenlemeleri kapsamakta olup, kamu işyerlerinde yüzde dört özürlü ve yüzde iki eski hükümlü işçi **veya** 21.6.1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 16.6.1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malul sayılmayacak şekilde yaralananları meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlü kılınmıştır. Bir başka deyişle maddenin lafzından hareket edildiğinde, 6353 sayılı Kanun ile maddede yapılan değişikliğin özel sektör işverenlerini kapsamadığı görülmektedir.

6353 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten sonra, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30'uncu maddesi hükmü aynen aşağıdaki gibidir:

Özürlü ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu

Madde 30 – (Değişik: 15.5.2008-5763/2 md.)

İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç özürlü, kamu işyerlerinde ise yüzde dört özürlü ve yüzde iki eski hükümlü

işçiyi veya 21.6.1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 16.6.1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malul sayılmayacak şekilde yaralananları meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler. Aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır.

Bu kapsamda çalıştırılacak işçi sayısının tespitinde belirli ve belirsiz süreli iş sözleşmesine göre çalıştırılan işçiler esas alınır. Kısmi süreli iş sözleşmesine göre çalışanlar, çalışma süreleri dikkate alınarak tam süreli çalışmaya dönüştürülür. Oranın hesaplanmasında yarım kadar kesirler dikkate alınmaz, yarım ve daha fazla olanlar tama dönüştürülür. İşyerinin işçisi iken sakatlananlara öncelik tanınır.

İşverenler çalıştırmakla yükümlü oldukları işçileri Türkiye İş Kurumu aracılığı ile sağlarlar. Bu kapsamda çalıştırılacak işçilerin nitelikleri, hangi işlerde çalıştırılabilecekleri, bunların işyerlerinde genel hükümler dışında bağlı olacakları özel çalışma ile mesleğe yöneltmeleri, mesleki yönden işverence nasıl işe alınacakları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Yer altı ve su altı işlerinde özürlü işçi çalıştırılmaz ve yukarıdaki hükümler uyarınca işyerlerindeki işçi sayısının tespitinde yer altı ve su altı işlerinde çalışanlar hesaba katılmaz.

Bir işyerinden malulen ayrılmak zorunda kalıp da sonradan maluliyeti ortadan kalkan işçiler eski işyerlerinde tekrar işe alınmalarını istedikleri takdirde, işveren bunları eski işleri veya benzeri işlerde boş yer varsa derhal, yoksa boşalacak ilk işe başka isteklilere tercih ederek, o andaki şartlarla işe almak zorundadır. Aranılan şartlar bulunduğu halde işveren iş sözleşmesi yapma yükümlülüğünü yerine getirmese, işe alınma isteğinde bulunan eski işçiye altı aylık ücret tutarında tazminat öder.

Özel sektör işverenlerince bu madde kapsamında çalıştırılan 17.7.1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa tabi özürlü sigortalılar ile 1.7.2005 tarihli ve 5378 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinde belirtilen korumalı işyerlerinde çalıştırılan özürlü sigortalıların, aynı Kanunun 72 nci ve 73 üncü maddelerinde sayılan ve 78 inci maddesiyle belirlenen prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin tamamı, kontenjan fazlası özürlü çalıştıran, yükümlü olmadıkları halde özürlü çalıştıran işverenlerin bu şekilde çalıştırdıkları her bir özürlü için prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin yüzde ellisi

Hazinece karşılanır. İşveren hissesine ait primlerin Hazinece karşılanabilmesi için işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak 506 sayılı Kanun uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi ve sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin sigortalı hissesine isabet eden tutarı ile Hazinece karşılanmayan işveren hissesine ait tutarın ödenmiş olması şarttır. Bu fıkraya göre işveren tarafından ödenmesi gereken primlerin geç ödenmesi halinde, Hazinece Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak ödemenin gecikmesinden kaynaklanan gecikme zammı, işverenden tahsil edilir. Hazinece karşılanan prim tutarları gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınmaz. (Ek cümle: 31.7.2008-5797/10 md.) Bu fıkra düzenlenmiş teşvik, kamu idareleri hariç 506 sayılı Kanun kapsamındaki sigortalılara ilişkin matrah ve oranlar üzerinden olmak üzere, 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesi kapsamındaki sandıkların statülerine tabi personeli için de uygulanır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı tarafından müştereken belirlenir.

(Değişik yedinci fıkra: 11.10.2011-KHK-665/28 md.) Bu maddeye aykırılık hallerinde 101 inci madde uyarınca tahsil edilecek cezalar, özürhallerin ve eski hükümlülerin kendi işini kurmaları, özürhallerin iş bulmasını sağlayacak destek teknolojileri, özürhallerin işe yerleştirilmesi, işe ve işyerine uyumunun sağlanması ve bu gibi projelerde kullanılır. Tahsil edilen cezaların kullanımına ilişkin hususlar, Türkiye İş Kurumunun koordinatörlüğünde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü ile İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü, en çok işçi ve işvereni temsil eden üst kuruluşların ve en çok özürhalleri temsil eden üst kuruluşun birer temsilcisinden oluşan komisyon tarafından karara bağlanır. Komisyonun çalışma usul ve esasları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

Eski hükümlü çalıştırılmasında, kanunlardaki kamu güvenliği ile ilgili hizmetlere ilişkin özel hükümler saklıdır.

Saygılarımızla...

